

คู่มือ

การติดต่อราชการ

ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดตราด

สารบัญ

หน้า

- กระบวนการดำเนินคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด	๑
- การพิจารณาคดีครอบครัว	๕
- การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษา	๘
- การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว	๙
- การปฏิบัติตนเมื่อมาติดต่อราชการศาล	๑๓
- การประนีประนอมคดีหรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท	๑๗
- การเรียกองค์ความรู้ใหม่ทดแทน	๑๙

กระบวนการดำเนินคดีอาญา ที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด

คดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดต่อชีวิต ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เป็นต้น หรือกระทำความผิดตามกฎหมายอื่น ซึ่งมีโทษทางอาญา เช่น ความผิดต่อพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น ในคดีอาญามีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น

“ผู้ต้องหา” หมายถึง บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมีได้ถูกฟ้องต่อศาล

“จำเลย” หมายถึง บุคคลซึ่งถูกต้องต่อศาลแล้ว โดยมีข้อหาว่าได้กระทำความผิด

“ผู้เสียหาย” หมายถึง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทน เช่น ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้เยาว์ ผู้แทนของนิติบุคคล เป็นต้น

“พนักงานอัยการ” หมายถึง เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

“พนักงานสอบสวน” หมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน เช่น เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

“เด็ก” หมายถึง บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์

(www.cartoonthal.in.th)

ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดตราด

การดำเนินคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด มีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขั้นตอนชั้นพนักงานตำรวจและพนักงานสอบสวน

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ได้คุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน มิให้ถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพ และให้การปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนในชั้นจับกุมและสอบสวนหลายประการ มีสาระสำคัญที่เด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองควรทราบ ดังนี้

๑.๑ การจับกุมเด็ก ห้ามมิให้จับกุมเด็ก เว้นแต่

- (๑) เด็กได้กระทำความผิดซึ่งหน้า
- (๒) มีหมายจับของศาล
- (๓) มีคำสั่งของศาล

๑.๒ การจับกุมเยาวชน จะจับกุมเยาวชนโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งศาลมิได้ เว้นแต่

- (๑) เยาวชนได้กระทำความผิดซึ่งหน้า
- (๒) มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเยาวชนน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น
- (๓) มีเหตุจะออกหมายจับเยาวชน แต่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับได้
- (๔) เป็นการจับเยาวชนที่หนีหรือจะหลบหนีระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว

ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดตราด

๑.๓ วิธีการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนของพนักงานตำรวจผู้จับ

- (๑) ต้องกระทำโดยละมุนละม่อม คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- (๒) ไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน
- (๓) ไม่ใช้วิธีการเกินกว่าจำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลอื่น
- (๔) ไม่ใช่เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีความจำเป็นอย่างยั้งอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลอื่น

๒. การตรวจสอบการจับกุม (ตจ.)

เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งกระทำความผิดและพนักงานสอบสวนได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน โดยไม่นับเวลาเดินทางจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาล หรืออาจมีคำสั่งให้ผู้ปกครองเป็นผู้นำตัวเด็กไปส่งศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายใน ๒๔ ชั่วโมง ทั้งนี้ หากเด็กหรือเยาวชนมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากผู้ปกครองตามควรแก่กรณี

๒.๑ ขั้นตอนการตรวจสอบการจับกุมของศาล

- (๑) ตรวจสอบว่ามีการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนมาศาลภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงหรือไม่

- (๒) ศาลจะตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้ ถ้าเด็กหรือเยาวชนยังไม่มี

(๓) ตรวจสอบว่าเป็นเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือไม่

(๔) การจับเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถ้าไม่ชอบด้วยกฎหมายให้ปล่อยตัวเด็กหรือเยาวชนไป

- (๕) การปฏิบัติต่อเด็กหรือเยาวชนเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๒.๒ การควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนหลังการตรวจสอบการจับ

(๑) มอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือ องค์กรที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้ดูแลเด็กหรือเยาวชนในระหว่างพิจารณาคดี โดยกำหนดให้บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปพบพนักงานสอบสวนหรือพนักงานคุมประพฤติหรือศาล รวมทั้งผู้อำนวยการสถานพินิจด้วย

(๒) ควบคุมเด็กหรือเยาวชนไว้ในสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่ศาลจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควร ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าการกระทำของเด็กหรือเยาวชนมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรง

(๓) ควบคุมไว้ในเรือนจำหรือสถานที่อื่นในกรณีที่เยาวชนมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีลักษณะหรือพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นหรือในกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกินยี่สิบปีบริบูรณ์แล้ว

กรณีที่ศาลมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่ผู้ดูแล หรือการปล่อยชั่วคราวศาลอาจกำหนดมาตรการให้เด็กหรือเยาวชนเข้ารับการบำบัดรักษาหรือรับคำปรึกษาแนะนำหรือร่วมกิจกรรมบำบัดใด ๆ ก็ได้ เพื่อคุ้มครองสิทธิเด็ก

๓. กำหนดเวลาฟ้องและการคัดฟ้อง

๓.๑ เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด

๓.๒ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรีบดำเนินการสอบสวนและส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นให้พนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุม

๓.๓ หากเกิดความจำเป็นไม่สามารถฟ้องได้ทันภายในระยะเวลาดังกล่าว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอคัดฟ้อง ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกิน ๖ เดือน แต่ไม่เกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม คัดฟ้องได้อีกครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน แต่ต้องไม่เกิน ๒ ครั้ง

๓.๔ ความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงจำคุกเกิน ๕ ปี เมื่อศาลอนุญาตให้คัดฟ้องครบ ๒ ครั้งแล้ว พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการขอคัดฟ้องต่อไปได้อีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลอนุญาตให้คัดฟ้องต่อไปได้อีกครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน แต่ต้องไม่เกิน ๒ ครั้ง

๓.๕ การฟ้องเด็กหรือเยาวชนเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาฟ้องหรือการคัดฟ้องจะต้องได้รับอนุญาตจากอัยการสูงสุด

การพิจารณาคดีครอบครัว

คดีครอบครัว ได้แก่คดีแพ่งที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัวแล้วแต่กรณี ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์

ผู้เยาว์ หมายถึง บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ คืออายุยังไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์

ก. คดีครอบครัวที่ผู้เยาว์ไม่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย เช่น

- คดีเกี่ยวกับการหมั้น ของหมั้น สิ้นสุด

- คดีเกี่ยวกับการสมรส รวมทั้งสิทธิและหน้าที่หรือความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยาไม่ว่าทางใด ๆ

ข. คดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย เช่น

- คดีเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่หรือความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา และบุตร

- คดีอันเกี่ยวกับสถานะและความสามารถของบุคคลเกี่ยวกับส่วนได้เสียของผู้เยาว์

- คดีอันเกี่ยวกับสถานะและความสามารถของบุคคลหรือส่วนได้เสียของครอบครัว การพิจารณาคดีครอบครัวศาลจะไกล่เกลี่ยให้คู่ความปรองดองกันโดยถือหลักความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันเป็นสำคัญ

การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์ส่วนได้เสีย

เมื่อศาลได้รับคำฟ้องหรือคำร้องขอใด ๆ ในคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย ให้ศาลแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบด้วย ทั้งนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้คู่ความไปให้ข้อเท็จจริงแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจ แล้วผู้อำนวยการสถานพินิจประมวลและรายงานข้อเท็จจริงพร้อมความเห็นเสนอต่อศาลโดยไม่ชักช้า

ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ศาลฟังความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจที่ผู้เยาว์นั้นอยู่ในเขตอำนาจ และแจ้งความเห็นนั้นให้คู่ความทราบ คู่ความมีสิทธิที่จะแถลงคัดค้านและนำสืบหักล้างได้

ศาลมีอำนาจตั้งผู้อำนวยการสถานพินิจที่ผู้เยาว์อยู่ในเขตอำนาจเป็นผู้กำกับการปกครอง และให้ผู้กำกับการปกครองมีอำนาจหน้าที่สอดส่องว่าบิดามารดา หรือผู้ปกครองของผู้เยาว์ได้ใช้อำนาจปกครองเพื่อสวัสดิภาพและอนาคตของผู้เยาว์หรือไม่ และให้มีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่ศาลมอบหมาย

ค่าขึ้นศาลในการดำเนินคดีแพ่ง

คดีที่มีทุนทรัพย์ เช่น คดีที่มีคำขอเรียกร้องเงินหรือทรัพย์สินจากผู้อื่น โดยจำนวนเงินหรือราคาทรัพย์สินที่เรียกร้องนั้น ถือเป็นทุนทรัพย์ โจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลสำหรับคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าสิบล้านบาท ในอัตราร้อยละ ๒ แต่ไม่เกินสองแสนบาท ส่วนที่เกินห้าสิบล้านบาทขึ้นไป เสียในอัตราร้อยละ ๐.๑

คดีไม่มีทุนทรัพย์ คือ คดีที่โจทก์มีคำขอให้ศาลมีคำสั่งซึ่งไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ เช่น ขอให้บังคับจำเลยให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อประโยชน์ของโจทก์ โดยโจทก์ไม่ได้อ้างหรือเรียกร้องเป็นจำนวนเงิน หรือทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใด

คดีที่มีคำขอที่มีทุนทรัพย์กับไม่มีทุนทรัพย์รวมอยู่ในคดีเดียวกัน โจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาล เรื่องละ ๒๐๐ บาท ให้คิดค่าขึ้นศาลอัตราเดียวกับค่าขึ้นศาลในคดีที่มีทุนทรัพย์ แต่ไม่น้อยกว่า ๒๐๐ บาท

การเตรียมตัวไปศาลในฐานะจำเลยคดีแพ่ง

- ยื่นคำให้การภายใน ๑๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง (คดีผู้บริโภค คดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากจำเลยให้การด้วยวาจาในวันนัดพิจารณาได้)
- การส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องด้วยวิธีปิดหมาย หรือประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ เริ่มนับระยะเวลาเมื่อพ้น ๑๕ วัน นับแต่วันปิดหรือประกาศโฆษณา จำเลยจึงยื่นคำให้การได้ภายใน ๓๐ วัน นับตั้งแต่วันที่ปิดหรือประกาศโฆษณา

- เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกยื่นคำให้การแล้ว มิได้ยื่นคำให้การภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือตามคำสั่งศาล ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ

- หมายเหตุ**
๑. เมื่อบุคคลใดถูกฟ้องเป็นจำเลย ควรปรึกษาและแต่งตั้งทนายความ
 ๒. หากวันครบกำหนดยื่นคำให้การตรงกับวันหยุดราชการหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ สามารถยื่นคำให้การในวันทำการถัดไปได้

การยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษา

เมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว คู่ความที่ไม่พอใจผลคำพิพากษา อาจอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ หรือเมื่อศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาแล้ว คู่ความที่ไม่พอใจอาจยื่นฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เช่น ในคดีแพ่ง ตามปกติจะอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้เฉพาะในกรณีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท และจะฎีกาได้เฉพาะในกรณีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นฎีกาเกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท เป็นต้น

คู่ความที่ประสงค์จะอุทธรณ์หรือฎีกาต้องยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลที่พิจารณาคำพิพากษาคดีนั้นในชั้นต้น ภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี

นอกจากนี้ ในคดีอาญา หากจำเลยถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำ จำเลยอาจยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อพิศัตเรือนจำภายในกำหนดอายุอุทธรณ์หรือฎีกา เพื่อให้พิศัตส่งต่อให้ศาลชั้นต้น หรือให้ทนายความของจำเลยยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาต่อศาลแทนตนก็ได้

การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

คือ การขออนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลในระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาลตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี

๑. ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ได้แก่

- ๑.๑ ผู้ต้องหา หรือจำเลย
- ๑.๒ ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ได้แก่ บิดา มารดา บุตร ภริยา ญาติ ผู้บังคับบัญชา บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยทางสมรส นายจ้าง
- ๑.๓ บุคคลอื่นๆ ที่ประสงค์จะเข้ามาทำสัญญาประกันตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย โดยได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา หรือจำเลยแล้ว

๒. ประเภทของหลักประกันที่ใช้ในการขอปล่อยชั่วคราว

- ๒.๑ เงินสด
- ๒.๒ พันธบัตรรัฐบาล
- ๒.๓ สลากธนาคาร เช่น สลากออมสิน, สลาก ธ.ก.ส. เป็นต้น

๒.๔ สมุดเงินฝากประจำธนาคาร หรือใบรับฝากเงินประจำของธนาคารพร้อมหนังสือรับรองยอดเงินคงเหลือและรับรองว่าธนาคารจะไม่ยอมให้ถอนเงินจนกว่าจะได้รับคำสั่งศาล

๒.๕ หนังสือรับรองกรมธรรม์ประกันภัยอิสรภาพ

๒.๖ เอกสารเกี่ยวกับที่ดิน ได้แก่ โฉนดที่ดิน น.ส.๓ น.ส.๓ ก. หนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด พร้อมหนังสือรับรองราคาประเมินที่ดินหรือห้องชุดที่ออกให้ไม่เกิน ๑ เดือน แผนที่แสดงที่ตั้งที่ดิน ภาพถ่ายที่ดินหรือห้องชุด

๒.๗ ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้ส่งจ่ายและรับรองตลอดไปแล้ว

๒.๘ ใช้บุคคลเป็นประกัน (ใช้ตำแหน่งข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ) ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวต้อง เป็นผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยต้องแสดงหนังสือรับรองตำแหน่งและเงินเดือนหรือรายได้ต่อเดือน ที่ออกให้ไม่เกิน ๑ เดือน ใช้ประกันได้ในวงเงินไม่เกิน ๑๐ เท่าของเงินเดือนหรือรายได้ต่อเดือน (ยกเว้น คดียาเสพติดฯ ใช้เฉพาะ บิดา มารดา คู่สมรส ผู้สืบสันดานของผู้ประกัน เท่านั้น)

๒.๙ หนังสือรับรองจากส่วนราชการค้าประกันตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคดีอาญา

๓. เอกสารที่ต้องใช้ประกอบการยื่นขอปล่อยชั่วคราว (ต้องนำต้นฉบับมาให้ตรวจด้วย)

- ๓.๑ เอกสารของผู้ต้องหาหรือจำเลย
 - บัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรข้าราชการ และทะเบียนบ้าน
 - หนังสือเดินทาง ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นชาวต่างชาติ
 หากต้นฉบับอยู่ที่พนักงานสอบสวนให้พนักงานสอบสวนรับรองสำเนาเอกสารมาด้วย
- ๓.๒ เอกสารของผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว
 - บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการ และทะเบียนบ้าน
 - เอกสารแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล (ถ้ามี)

- ๓.๓ เอกสารของคู่สมรส ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอลดหย่อนชั่วคราวมีหรือเคยมี คู่สมรส
- บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรข้าราชการ และทะเบียนบ้าน
 - เอกสารแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล (ถ้ามี)
 - หนังสือให้ความยินยอมของคู่สมรส
 - ใบสำคัญการสมรส ใบหย่า ใบมรณะบัตร ของคู่สมรส แล้วแต่กรณี

๓.๔ ในกรณีที่ผู้ยื่นคำร้องขอลดหย่อนชั่วคราวเป็นนิติบุคคล

- หนังสือรับรองนิติบุคคลที่ออกให้ไม่เกิน ๑ เดือน ซึ่งต้องมีวัตถุประสงค์

ในการทำสัญญาประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาล

- บัตรประจำตัวประชาชนและทะเบียนบ้านของกรรมการผู้มีอำนาจ
- ตราประทับของนิติบุคคล

๓.๕ กรณีใช้ตำแหน่งประกันต้องแสดงหลักฐานเพิ่มเติม ดังนี้

- เอกสารของทางราชการหรือบัญชีเครดิตที่แสดงความเกี่ยวพันผู้ต้องหาหรือจำเลย กับผู้ประกันหรือเขียนเป็นคำร้องแสดงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องของผู้ต้องหา หรือจำเลย กับผู้ขอประกัน

- หนังสือรับรองตำแหน่งและเงินเดือนหรือรายได้ต่อเดือน ที่ออกให้ไม่เกิน ๑ เดือน

- สลิปเงินเดือนหรือหลักฐานการจ่ายเงินเดือน เดือนล่าสุด

๓.๖ กรณีใช้ที่ดินเป็นหลักประกัน ต้องแสดงหลักฐานเพิ่มเติม ดังนี้

- โฉนดที่ดิน น.ส.๓ ก.
- ใบประเมินราคาที่ดินที่ออกให้ไม่เกิน ๑ เดือน
- ใบรับรองทะเบียนราษฎร์เจ้าของที่ดินที่ออกให้ไม่เกิน ๑ เดือน
- แผนที่แสดงที่ตั้งทรัพย์สินโดยระบุที่ตั้งชัดเจนและแสดงให้เห็นถึงจุดที่ตั้ง

และทางสาธารณะ

- ภาพถ่ายทรัพย์สินหลักประกันที่แสดงให้เห็นสภาพของทรัพย์สิน

๔. สิทธิและหน้าที่ของผู้ขอประกัน

๔.๑ ยกเลิกการเป็นผู้ประกันโดยนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งคืนต่อศาล

๔.๒ นำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย มาส่งคืนต่อศาล เมื่อพบว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย มีพฤติการณ์หลบหนี

๔.๓ จับกุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย มาส่งคืนต่อศาล เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลย หลบหนีโดยไม่มีหมายจับ หรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

๔.๔ ของดหรือลดค่าปรับเมื่อนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีมาส่งคืนศาล

๕. หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกันตัวผู้ต้องหา หรือจำเลย

๕.๑ ต้องนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามกำหนดนัดทุกนัด หรือตามหมายเรียกของศาล

๕.๒ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยมีเหตุจำเป็นไม่สามารถมาศาลตามกำหนดนัด หรือตามหมายเรียกได้ จะต้องมาแถลงต่อศาลพร้อมแสดงหลักฐานเหตุที่อ้างนั้น ๆ

๕.๓ เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ผู้ขอประกันจะต้องรับผิดชอบชำระค่าปรับตามสัญญาต่อศาล หากไม่ชำระค่าปรับจะถูกบังคับคดีเอาจากหลักประกันนั้น หากบังคับไม่พอชำระค่าปรับก็ยังคงบังคับคดีกับทรัพย์สินอื่นๆ อีกจนครบจำนวนตามสัญญาประกัน

๖. สัญญาประกันสิ้นสุด ดังต่อไปนี้

๖.๑ ผู้ประกันนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งคืนต่อศาล

๖.๒ ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตายก่อนผิดสัญญาประกัน

๖.๓ ศาลมีคำสั่งให้ปล่อยตัวผู้ต้องหา เมื่อศาลไม่อนุญาตให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการผิดฟ้อง พนักงานอัยการไม่ยื่นฟ้องต่อศาลหรือพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหานั้น

- ๖.๔ เมื่อศาลมีคำพิพากษาและผู้ประกันไม่ประสงค์จะขอลดปล่อยชั่วคราวจำเลยอีก
๖.๕ ศาลอนุญาตให้เปลี่ยนหลักประกัน (สัญญาฉบับเดิมสิ้นสุด)

การปฏิบัติตนเมื่อมาติดต่อราชการศาล

เมื่อท่านได้รับหมายเรียกให้ไปเป็นพยานศาล

- ควรตรวจรายละเอียดในหมายเรียกเพื่อให้ทราบว่า ศาลไหนเรียกให้ท่านไปเป็นพยาน และท่านต้องไปเป็นพยานโจทก์ หรือพยานจำเลย ในวันเวลาใด
- หากมีข้อสงสัย กรุณาโทรสอบถามตามหมายเลขโทรศัพท์ของศาลที่ปรากฏอยู่ในหมายเรียก
- ควรเก็บหมายเรียกไว้ และนำไปศาลในวันที่ศาลนัดสืบพยาน

การเตรียมตัวก่อนไปเป็นพยานศาล

- ควรทบทวนเหตุการณ์ที่ท่านได้รู้ ได้เห็นเกี่ยวกับคดี เพื่อจัดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ จะได้เกิดความมั่นใจเมื่อไปเบิกความต่อศาล และหากเป็นคดีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเอกสาร ท่านควรติดต่อไปยังฝ่ายโจทก์ หรือจำเลยที่อ้างท่านเป็นพยาน เพื่อขอตรวจสอบเอกสาร

การปฏิบัติตัวเมื่อไปศาลในวันนัดสืบพยาน

- นำหมายเรียกไปด้วย เพราะในหมายเรียกจะปรากฏหมายเลขคดี ชื่อโจทก์ ชื่อจำเลย ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการติดต่อราชการศาลได้เป็นอย่างดี
- กรุณาแต่งกายสุภาพ ไม่ควรสวมรองเท้าแตะ
- ไปศาลก่อนเวลานัดสืบพยานจะทำให้ท่านมีเวลาพอที่จะติดต่อกับเจ้าหน้าที่เพื่อสอบถามว่าคดีตามหมายเรียกของท่านจะมีการสืบพยานที่ห้องพิจารณาใด หรืออาจตรวจหาห้องพิจารณาจากบอร์ดประกาศนัดความของศาลเองก็ได้
- เมื่อทราบห้องพิจารณาแล้ว กรุณาแจ้งกับเจ้าหน้าที่งานหน้าบัลลังก์ประจำห้องพิจารณานั้นๆ ว่า ท่านมาถึงศาลแล้ว และนั่งรอในที่พักพยานที่ศาลจัดไว้
- หากต้องรอเพื่อเบิกความเป็นเวลานานเกินไป กรุณาสอบถามเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ประจำห้องพิจารณานั้น ๆ

การปฏิบัติตัวเมื่อเข้าห้องพิจารณาในฐานะพยานศาล

- เจ้าหน้าที่งานหน้าบัลลังก์ประจำห้องพิจารณา จะเรียกเข้าห้องพิจารณาเมื่อฝ่ายโจทก์ ฝ่ายจำเลย และพยานมาพร้อมกันแล้ว และเมื่อผู้พิพากษาปรากฏตัวบนบัลลังก์ ขอให้ทุกคนในห้องพิจารณายืนขึ้นเพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อศาล
- ก่อนที่จะเบิกความ เจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์จะนำท่านเข้าประจำที่ที่เรียกว่า “คอกพยาน” จากนั้น ท่านจะต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาของท่านว่า จะให้การด้วยความสัตย์จริง โดยเจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์จะเป็นผู้นำสาบาน และท่านต้องกล่าวตาม

- เมื่อสอบตนเรียบร้อยแล้ว ขอให้ท่านนั่งลงและตอบคำถามที่ผู้พิพากษา นายโจทก์ หรือนายจำเลยถามท่านด้วยความสัตย์จริง และใช้วาจาสุภาพ ควรใช้สรรพนามแทนตัวท่านเองว่า กระผม หรือผม หรือดิฉัน หรือฉัน หากกล่าวถึง ผู้พิพากษา ให้ใช้สรรพนามแทนผู้พิพากษาว่า “ศาล” หรือ “ท่าน”
- ขอให้ท่านเบิกความเฉพาะเรื่องที่ท่านได้รู้ได้เห็นด้วยตัวท่านเอง อย่าเบิกความในเรื่องที่ได้รับการบอกเล่าจากผู้อื่น เว้นแต่ศาลจะสั่ง
- ขอให้เบิกความด้วยวาจา อย่าใช้วิธีการอ่านข้อความตามที่เขียนมา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้พิพากษา หากไม่แน่ใจหรือจำไม่ได้ ให้ตอบไปตรง ๆ ว่า ไม่แน่ใจ หรือจำไม่ได้
- อย่าเบิกความโดยการคาดคะเนหรือวิพากษ์วิจารณ์ เพราะท่านอาจมีความผิดในข้อหาเบิกความเท็จได้
- หากฟังคำถามไม่ชัดเจน ท่านสามารถขอให้มีการทวนคำถามซ้ำอีกครั้งได้
- เมื่อเบิกความเสร็จ ศาลจะอ่านคำเบิกความของท่าน หากเห็นว่าคำเบิกความไม่ถูกต้องตรงกับที่ท่านเบิกความไว้หรือไม่ครบถ้วน ขอให้แจ้งศาลทราบทันที เพื่อจะได้แก้ไขให้ถูกต้องก่อนที่ท่านจะลงชื่อในคำเบิกความ
- ปิดอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสารทุกชนิด และไม่บันทึกเสียงหรือถ่ายภาพ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล
- ห้ามส่งเสียงดังในห้องพิจารณา และไม่นั่งไขว่ห้าง

จะอย่างไรเมื่อมีการเลื่อนนัดสืบพยาน

- หากศาลไม่สามารถสืบพยานในวันนัดได้ เจ้าหน้าที่หน้าบัลลังก์ประจำห้องพิจารณาจะให้ท่านลงชื่อรับทราบวันเวลานัดครั้งต่อไป โดยจะไม่มี การส่งหมายเรียกไปอีก ขอให้ท่านจำวันเวลานัดดังกล่าว และกรุณาไป ตามนัดด้วย

สิทธิในการรับค่ายานพาหนะและค่าป่วยการพยาน

- หากเป็นพยานในคดีแพ่ง ท่านจะได้รับค่าพาหนะและค่าป่วยการตามที่ ศาลกำหนด โดยฝ่ายโจทก์หรือจำเลยที่อ้างท่านเป็นพยานต้องเป็นผู้จ่าย
- หากเป็นพยานโจทก์ในคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ ท่านจะได้รับ ค่าพาหนะเท่าที่จ่ายไปจริงตามสมควร โดยโจทก์ต้องเป็นผู้จ่าย

จะอย่างไรหากไม่สามารถมาเป็นพยานศาลได้

- หากเจ็บป่วยหรือมีเหตุขัดข้องจำเป็นไม่สามารถไปเป็นพยานศาลในวัน นัดสืบพยานได้ ขอให้ท่านทำหนังสือแจ้งศาล เพื่อชี้แจงถึงเหตุผล ความจำเป็น โดยที่ท่านอาจนำหนังสือไปยื่นที่ศาลด้วยตัวเอง หรือมอบ ฉันทะให้ผู้อื่นนำไปยื่นแทนท่านก็ได้ แต่ต้องยื่นก่อนวันที่ศาลนัด สืบพยาน
- ในระหว่างเดินทางไปศาล หากมีอุบัติเหตุหรือข้อขัดข้องเกิดขึ้น ขอให้ ท่านโทรศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในหมายเรียกแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบด้วย

จะเกิดอะไรขึ้นหากไม่ไปศาลตามหมายเรียก

- การไม่ยอมไปศาลตามหมายเรียกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจออก หมายจับและกักขังท่านไว้ จนกว่าจะเบิกความเสร็จ และท่านอาจถูก ฟ้องให้ต้องรับโทษทางอาญาจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

การประนีประนอมคดีหรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เมื่อท่านได้รับหนังสือเชิญเข้าร่วมประนีประนอมในฐานะที่ท่านเป็นจำเลย

- ควรตรวจรายละเอียดในหนังสือเชิญ (พร้อมด้วยหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง) เพื่อให้ทราบว่า ศาลไหนเชิญท่านเข้าทำการ และศาลกำหนดวัน เวลาใด
- หากท่านประสงค์ต่อสู้คดี ท่านต้องยื่นคำให้การภายในกำหนดนับแต่วันที่
ได้รับหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง
- หากมีข้อสงสัย กรุณาโทรสอบถามตามหมายเลขโทรศัพท์ของศาลที่ปรากฏ
อยู่ในหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง

เมื่อท่านได้รับหนังสือเชิญเข้าร่วมประนีประนอมในฐานะที่ท่านเป็นโจทก์

- ท่านต้องไปศาลตามกำหนดนัดของศาลในหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง
พร้อมกับทนายความของท่าน
- หากท่านประสงค์จะดำเนินคดีต่อไปอีกเมื่อจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ
ท่านต้องแถลงต่อศาลเพื่อขอดำเนินคดีต่อไปแต่ฝ่ายเดียว

การเตรียมตัวก่อนเข้าร่วมประนีประนอมข้อพิพาท

- คู่ความต้องแต่งกายสุภาพ
- รวบรวมข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาข้อพิพาท ตลอดจน
พยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- บุคคลที่เข้าร่วมการเจรจาประนีประนอมข้อพิพาท ควรมีอำนาจตัดสินใจใน
ปัญหาข้อพิพาทนั้นโดยตรง
- ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานประนีประนอมข้อพิพาท หรือ
ผู้ประนีประนอมในการสอบถามข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อพิพาท

ขั้นตอนการประนีประนอมคดีครอบครัว

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
ครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔๘ ได้กำหนดให้ศาลตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว
ที่มีข้อพิพาท ก่อนเริ่มพิจารณาเพื่อไกล่เกลี่ยให้คู่ความในคดีครอบครัวได้ประนีประนอมกัน
มีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

๑. ศาลมีคำสั่งตั้งผู้ประนีประนอม
๒. เจ้าหน้าที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยดำเนินการกำหนดวันนัดไกล่เกลี่ยให้ผู้
ประนีประนอม
คู่ความทั้งสองฝ่ายทราบ ลงสารบบไกล่เกลี่ยและจัดทำสำนวนไกล่เกลี่ย
๓. คู่ความเข้าไกล่เกลี่ยตามกำหนดวันนัดไกล่เกลี่ย

๔. ผู้ประนีประนอมจัดทำบันทึกการไกล่เกลี่ยไว้ในรายงานผลการไกล่เกลี่ยทุกครั้ง
๕. เมื่อการไกล่เกลี่ยสำเร็จ ผู้ประนีประนอมอาจมอบหมายให้ทนายความหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินการร่างสัญญาประนีประนอมยอมความ และเสนอศาลพิจารณาพิพากษายอมความให้เสร็จไป
๖. กรณีคู่ความไม่สามารถเจรจาตกลงกันได้ศาลจะนำคดีเข้าสู่การพิจารณาตามปกติ

การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

การเรียกร้องให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๑ ในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ผู้เสียหายมีสิทธิจะเรียกค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุที่ตนได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียเสรีภาพในร่างกาย อันเนื่องมาจากการกระทำผิดอาญาของจำเลย โดยยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งเรียกว่าคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

ผู้เสียหายคือใคร?

ผู้เสียหาย คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการทำความผิดอาญา รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายได้ เช่น ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถ ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาในความผิด ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตาย หรือบาดเจ็บ

จนไม่สามารถจะจัดการเองได้ และผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลในความผิดซึ่งได้กระทำลงแก่นิติบุคคล

การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน กับการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท

ในกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน จากการกระทำความผิดอาญานี้ ผู้เสียหายหรือจำเลยอาจร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้องนี้ได้ ซึ่งจะทำให้ข้อพิพาทส่วนนี้ยุติลงและมีการเยียวยา ความเสียหายได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องรอให้ศาลพิพากษาเมื่อคดีสิ้นสุด ประการสำคัญคือ ทั้งผู้เสียหายและจำเลยจะได้มีโอกาสทำความเข้าใจถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นร่วมกันและแสวงหามาตรการหรือจำนวนการชดใช้ที่เหมาะสม ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกันได้

ค่าสินไหมทดแทนที่เรียกได้มีดังนี้

๑. ค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน เช่น ค่าชดใช้ราคาทรัพย์สินที่สูญหายหรือเสียหาย ค่ารักษาพยาบาล ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ค่าขาดประโยชน์ เพราะไม่สามารถประกอบกิจการแต่บางส่วนหรือโดยสิ้นเชิง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ค่าขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย ความเสียหายที่ต้องเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน ความเสียหายต่ออนามัย ความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ

๒. ค่าเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เช่น ค่าเสื่อมสุขภาพ การขอให้คืนทรัพย์สิน การขับไล่ออกจากอสังหาริมทรัพย์

เอกสารหรือหลักฐานที่ต้องเตรียมในการยื่นคำร้องเรียกค่าสินไหมทดแทน

๑. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของผู้เสียหาย
๒. ถ้าผู้ร้องเป็นผู้จัดการแทนผู้เสียหายให้แสดงหลักฐานที่แสดงความเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายด้วย ได้แก่ ใบสูติบัตร ใบทะเบียนสมรส ใบมรณะบัตร หรือคำสั่งศาล เป็นต้น

การยื่นคำร้อง

๑. ต้องยื่นคำร้องเข้ามาก่อนศาลเริ่มสืบพยานในกรณีที่ไม่มีการสืบพยาน เช่น จำเลยรับสารภาพ จะต้องยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี
๒. การยื่นคำร้องให้ยื่นต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญานั้น
๓. คำร้องจะต้องแสดงรายละเอียดที่เกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง
๔. ผู้เสียหายไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม
๕. ผู้เสียหายต้องมาศาลตามกำหนดนัด ซึ่งอาจเป็นนัดเพื่อประนอมข้อพิพาท หรือนัดสืบพยาน

ประโยชน์ที่ท่านได้รับจากการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท

- สะดวก มีขั้นตอนไม่ยุ่งยากมากไม่เป็นทางการมากเกินไป
- รวดเร็ว ลดขั้นตอนที่ยุ่งยากสลับซับซ้อน
- พึงพอใจ คู่พิพาทตัดสินใจเอง และยอมรับในผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
- รักษาสัมพันธภาพอันดีของคุณค่า เพราะผลไกล่เกลี่ยไม่มีฝ่ายใดแพ้ฝ่ายใดชนะ

**** หมายเหตุ :** ผู้เสียหายไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการยื่นคำร้อง
ขอบังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน